

Кабардинский фольклор.

Вступительная статья, комментарии и словарь М. Е. Тальпа. Редакция Ю. М. Соколова. Иллюстрации и переплет Т. С. Анисимовой. (Кабардинско-балкарский научно-исследовательский институт национальной культуры — Academia, Москва 1936). Стр. XVI + 650. Цена руб. 18.—

V zadnjih letih je izšlo na Ruskem več ljudskemu pesništvu namenjenih pokrajinskih zbirk in je pričujoča med najbolj zanimivimi. Kavkaško medmorje je od nekdaj bilo križišče prastarih kulturnih vplivov. Arheologija je ugotovila sorodstvo med simbolom nekd. Krete iz 3—4. tisočletja pred Kr., dvorezno sekuro (*labris*, njeno ime je v zvezi s pravljичnim labirintom) in kavkaško „dvojno sulico“. Le-ta je zopet neločljiva od kulta sv. Jurija. Srečamo ga kot skrivnostnega konjenika na belcu, ki čudežno pomaga onemoglemu potujočemu pevcu (Ašik-Keribu). Stari kristjanski spomini živijo dalje v muslimanski pravljici turškega izvora. Njeno besedilo na str. 211. je izredno blizu onemu, ki ga je bil na Kavkazu zabeležil Lermontov (prim. 598). Drugim planinskim predelom slično je vedno pomenilo kavkaško gorovje zadnje zavetišče, kamor so se poskrili ostanki v zvezi s selitvijo stepnih kočevnikov pomandranih plemen. Tudi sedanji Kabardinci so ohranili v najstarejših epih spomine na prvotno širšo domovino med Črnim morjem, Kubanom in Donom. Kabarda je zgolj zemljepisna označba sedanjega ozemlja ob Tereku. Ljudstvo samo rabi narodno ime *Adyge*. Slednje je tudi širšega pomena. Razen Kabardincev govorijo raz-

lična narečja istega adygskega jezika še *Cerkesi*, *Sapsugi* (nekd. *Kjahi*), *Bžeduhi* in drugi gorski narodiči. Štejejo vsi skupaj kakih tristo tisoč ljudi. Najbrž so bili predniki sedanjih *Adygov* nekd. nevarni *Kasogi* najstarejših ruskih zgodovinskih virov XI.—XII. stol. v neposredni bližini izhodišča carigraskih pohodov prvih ruskih knezov, črnomske *Tmutarakanke* kneževine (sedanja *Tamanj*, kbd. *Tamtarka*), ki so se naposled umaknili turškim *Pečenegon*. Kbd. *Tha* — božanstvo (prim. *theós*) in *Ahyn* (od *Ponta Aksinskega*) kažeta na stare zveze z grškimi kolonijami. (Poznejše ime *Pont Euksinski* je iz V. stol. pred Kr.). Označbi: *Frangi*, *Englizi*, izvirata menda iz dobe križarskih vojsk XI.—XII. stol. Kristjanstvo je prihajalo prvotno naravnost iz Bizancije (prim. *Auš-Ger t. j. Jezus Grški*) oz. pozneje od IV. stol. iz Armenije in Gruzije. Dokaj površno pokristjanjenje ni utegnilo popolnoma izpodrinuti nekd. poganstva in se je v VIII. stol. umaknilo v zvezi z arabskim prodiranjem na Kavkaz islamu. Slednji je oblikoval še mnogo pozneje v XIX. stol. verski odpor (gazavat-sveto vojsko) zoper rusko nadoblast. Sicer je zgodaj zašel Kavkaz pod opliv ruske politike. Že prvi severni ruski vladar *Andrej Bogoljubski* v *Vladimiru* na *Kljazmi*, (ki je od leta 1169. po kočevnikih opustošenemu *Kijevu* odvezel dotedanji pomen prestolnice) in njegov brat *Vsevolod-Veliko gnezdo* sta vzela za žene osetinske knežne z ozemlja, ki meji na *Kabardo*. *Jurij*, sin *Andreja* in *Osetinke*, je oženil slavno gruzinsko kraljico *Tamaro* (1185), V polovici XVI. stol. po zmagi Moskve nad tatarskima državama

ob Volgi (Kazan, Astrahan) je stopilo več kavkaških knezov v vazalno odvisnost od Ivana Groznega. Takrat so nastale prve terske (ob Tereku) kozaške naselbine. Ruske historične pesmi so zapomnile, da je vzel Grozni za ženo hčer kabardinskega vladarja Temrjuka. Naposled je s Kavkazom neločljivo povezan razcvet ruske romantike, ki je hrepenela po veličastni prirodi in prirodnem ljudstvu. Puškin, Lermontov in dr. so opevali čerkeske in kabardinske junake: njih oklepe, ščite, sablje in „pernate puščice“, ki pa so se že umikale prvim risanicam. Lukaška, junak Tolstojevskega romana „Kozaki“, je bil posebno ponosen na kabardinskega konja z žigom žrebčarne Looy v Zakubanju. Pri Buninu v „Življenju Arsenjeva“ sanja Aleksej, ki dozori v pesnika, o Kavkazu, ki ga ni nikoli videl: kabardinski konj, zadnji ostanek nekd. bogastva propadajoče graščine, je najdražje, kar ima, ker obožuje Puškina in Lermontova itd.

Ljudsko štetje iz leta 1926. je ugotovilo do 140 tisoč Kabardincev. Revolucija je posegla v starinske razmere gorskega sveta z nadštevilnim plemstvom in večnadstropno fevdalno lestvico. Toda kljub zadnjim spremembam še vedno cvete na kabardinskih tleh izredno odporno, na krajevna izročila tesno naslonjeno ljudsko pesništvo. Sicer nima njegova bogata vsebina izključno nacionalnega značaja. Več pesmi in pravljič, počenši od najstarejših epov in do sodobnih novih, tvori skupno lastnino Kabardincev in njih sosedov: iranskih Osetincev, turških Balkarcev in dr. Čeprav govorijo različne jezike, ne ovira to medsebojnih vplivov. Od „Hi-

storične poetike“ A. N. Veselovskega (1899) sem smatrajo ruski znanstveniki, da ne izključuje potovanje posameznih zgodb možnosti samostojnega vzporednega nastajanja kot izraza sličnih kulturnih razmer. Zato je ugotovil že V. F. Miller na Kavkazu „kombinacije iz več pravljičnih zasnov, ki na ta način povezane ne nastopajo nikjer več na razsežnem področju ljudske pravljice“ (597). To je dokaz starih in razsežnih mednarodnih stikov. Če se poglobimo v ta svet, nam najprej predoči evropsko kulturno edinstvo. Na Kavkazu najdemo iste zgodbe o neranljivem telesu (Ahilov oz. Siegfriedov motiv) itd., kakor pri drugih nekdanjih in sedanjih evropskih narodih. Spoznamo in statu nascendi, v obliki posameznih spevov tudi prometejski „motiv o priklenjenem velikanu“, ki ga je postavljalo „na vrh Kavkaza“ že nekd. Heziodovo in Eshilovo klasično izročilo (prim. pravljice „Ošha-Maho“ t. j. Srečna gora, kbd. ime Elbrusa, nekd. Olimpa 90). V „Osetinskih etjudih“ (1887), izhodišču poznejšega raziskovanja, je podčrtal V. F. Miller tudi, da so kavkaške pravljice o enookem velikanu (Polifemu) in dr. bliže Odiseji kakor vsi ostali v Evropi zabeleženi novejši teksti. (Prim. „Hagur“ t. j. Mršav pes, pravljico o čarovnici, ki spremeni moža v psa, 94). „Lahko bi sklepali o odmevih onega izročila, ki je pozneje oblikovalo Odisejo.“ A kljub temu mu je po pravici narokovala previdnost svarilen sklep: „Navedena naključja še nikakor ne zadostujejo za končnoveljaven odgovor na vprašanje, ali res predstavlja kbd. pravljica odmev klasičnega bajeslovnega izročila.“

(Prim. 597 in tudi pri A. V. Markovu: „Obzor trudov V. F. Millera. VII. Raboty po skazkam“ v Izvestijih otd. russ. jaz. i slovesnosti akademiji nauk XXI, Petrograd 1917).

Zbirka prinaša razsežno gradivo. Pričenja ga najstarejši junaški t. zv. Nartski ep, ki ga poznajo tudi Osetini in dr. kavkaški narodi. Nastal je v teku dolgih stoletij še v nekd. od sedanje bolj zapadni domovini. Prvoten kratki epski stih se je ohranil samo v odlomkih (večinoma na začetku nekd. pesmi), sicer pa se je razkrojil v prozo, kakor to opazujemo tudi pri ruskih bylinah. Prvotno kosmogonijo in ostanke nekdanjih kultov polagoma nadomeščajo zgodbe sredi stepe osamljenih nadčloveških junakov, ki zmagujejo nad zmaji in velikani. Potem še vedno v sivi davnini nastopajo patriarhalne čete bojevnikov pod vodstvom plemenskega glavarja „s snežnobelo brado iz suhega zlata, ki leži vrh konjske grive.“ Branijo domovino pred sovražniki ali jim odvzemajo konjske črede, tekmujejo v viteških igrah in gojijo krvno osveto prav kakor potem v zgodovinski dobi naslednja kabardinska pokolenja. Zadnji „mlajši Narti“ se vojskujejo z napadalnimi Kinti, ki so pritiskali od Kubana in Dona. Morebiti so to Avari (ki so v VI.—VII. stol. podvrgli Kabardince) ali vzhodni Slovani (631). Legendarni sovražniki se umikajo poznejšim točno označenim osvojevalcem: Tatarom in Kalmikom (slednji so dosegli kot zadnji mongolski val ustje Volge okoli leta 1630.), naposled pa Rusom. Pesmi, bojne pripovedke in pravljice podajajo divje poetično zgodovino dolge borbe: ponočnih napadov, izdaj, požigov,

klanja. Iz razgibanih ritmov odmevajo vse človeške strasti: od krvoločnega zmagoslavja, pekočega sovraštva in obupa premagancev do lirike uspavank, skelečih tožb ujetnic in naricanja za ubitimi. Posamezna poglavja knjige nudijo vpogled v kabardinske pod muslimanskimi vplivi oblikovane šege (izročilo Adyge habze) in sploh realije: ostanke totemizma, vraže, zaklinjanja (čarovniške maske), nekd. dvoboje peluanov (borcev, perz, pekhlevan in srb. pelivan), posameznih knezov (kbd. pši), poljedelske in dr. šege. Gradivo sega do sedanjega časa, ko čakajo kabardinska dekleta na fantov povratek iz rdeče vojske in ko robotajo kubanski orači ali konje-rejci za sovjetska državna posestva.

Vsi teksti so zapisani sedaj in na licu mesta. Domači znanstveniki in nabiralci so jih potem v letih 1935.—1936. raztolmačili v ta namen določeni moskovski pisateljski skupini, ki je oskrbela prevode v prozi in deloma v vezani besedi. Nepremostljive razlike med skladnjo in frazeologijo obeh jezikov so pri tem neizbežno onemogočile popolno točnost. Prevaljci so morali upoštevati zahteve književne ruščine, kar je zabrisalo posebnosti sloga izvirnika. Ozirali so se samo na značilno posebnost kbd. stiha, ki (sod stih) v prvi polovici ponavlja soglasnike druge polovice predhodnjega lihega. Ta zahteva mora biti prastarega obveznega izvora: ponekod celo prekine po njej povzročena glasovna igra razvoj dejanja (prim. XIV). Pogrešamo note. Ko nam kot vzgled kbd. pesmi priporoča avtor pripomb starinsko, menda iz konca XVII. stol. naricanje (kbd. gybza) za Andemirkanom, v dobi po Nartih

največjim junakom, zvemo samo, da „se odlikuje njen napev po izrazitosti in lepoti“ (138). Ker je namenjena ljudska pesem izključno petju, besedilo samo ni v stanzju podati točen pojem o ritmu. Posamezni glasovi se krčijo ali raztezajo. Poleg napeva poudarjajo vsebino medmeti ali besedi „maho“ (o, srečnež!) in „mygo“ (o, nesrečnež!), ki prekinjajo v vlogi vložkov posamezne stihe. Sicer sploh zatrjujejo glasbeniki, da je zelo težko zabeležiti starinsko dramatično recitacijo po navadi priletnega pevca, ki jo spremlja vedno ponavljana zborova unisonska pesem brez besed. Eden in isti pevec neprestano lahko spreminja ton od kitice do kitice. Nekd. poklicni pevci (kbd. geguako t. j. igravec) so plemičem prepevali zgodbe o Nartih in pesmi o poznejših junakih. Predočili so poslušalcem vzor za pošnemanje. Tako so nastali za vsako novo ime enako primerni kalupi. Med neprestanimi napadi in boji je slabo uspevala čista lirika. Prim. značilno pesem odmetnika (kbd. abreg) Kazbiča v „Junaku naše dobe“ pri Lermontovu: dober konj je več vreden od najlepšega dekleta. Temu primerno shajajo spevi v splošnem (kbd. ored) brez metafor in stalnih epitetov (slednji so ohranjeni samo v najstarejšem nartskem epu). Po večini srečamo dramatično in redko besedno osebno izpoved, ki jo oživljajo spomini na stare junake in slavne kraje. Tudi novi pevci varujejo izročilo nek. geguakov. Spev spremlja phapšina (trostrunska tamburica, ki je nadomestila nek. sedemstrunsko) ali še bolj pogosto harmonika (kbd. pšina; tudi to ime je nekoč pomenilo drugačno, že pozabljeno starinsko

godalo). Za veselo poskočno pesem zadostujejo preprosti leseni kraguljci: šest na enem koncu skupaj povezanih topolovih oplatic. Pevec navadno poje sam, a po vsaki kitici se oglasi zbor s preprostim pripevom brez besed: „ojri-ra“ in sl. (XIII). Arhaično, med vsemi pesmimi najstarejšo obliko imajo zdravice. (Njih ime „hoh“ pomeni „naj bo“). Spremenile so se iz prvotnih molitev v zaklinjanja in voščila. Geguako z zadnjo čašo boze (kbd. buza) v roki recitira hoh na koncu svatbe. Svatbena pesem se zove „Ouri dada“ t. j. srečen ded menda po nek. božanstvu rodovitnosti, dobre letine in sl. (330). Novejši hohi pomenijo sam „vroč pozdrav slavljencu.“ Med vsemi pesmimi so najbolj dovtetne za dnevne vplive zbadljivke (kbd. kebžek pomeni „obregniti se na vse po vrsti“). O priliki večernega skupnega dela in zabave (slov. preja, kožuhanje, ličkanje) zbada pevec na prim. nerodne plesalce (467). Sproži s tem odgovore v isti obliki. Nekoč je bil tudi kebžek slavošpev na junake, a sedaj je satiričen. Stiki na koncu govorijo o vplivu oblike ruske častuške. (Slednje se rade naslanjajo na harmonikoprav kakor slov. kitice. Tako je pel berač na vlakcu: „Po planincih sonce sije, v moj varžet toča bije.“)

Tudi kbd. proza se odlikuje po stvarnosti in skopi izrazitosti. Pravljíčar rad ponavlja dvogovore, ki slušateljem neposredno predočujejo dejanje in jih v nemajo za nadaljnji razvoj. Prozaične oblike se razvrščajo po verodostojnosti in drugače. kakor smo vajeni. Habar (arab. povest) obsega resnične dogodke, četudi so se bili odigrali v davni preteklosti. Prav-

Ijičar razpreda epski narthabar ali satiričen molahabar (smešnice o hodžah) prepričan o njegovi nedvomnosti. Taurih (tatarski izraz) je čarobna povest: vsebuje čudeže, ki jim pripovedovalec brezpogojno ne more verjeti. Naposled je šipsa nalašč izmišljena zabavna zgodba (označba je nastala iz besede „psiša“ t. j. „pretakanje vode.“). V splošnem se nalikuje kbd. pravljica navadni realistični pripovedki s stalnim uvodom: „Nekoč je živel“ in sl. A na področju šipse in tauriha so očitni tuji vplivi. Pozno-srednjeveške zapletene pravljice (na prim. o junaku Žagfaru, ki mu je Alah vrgel iz nebes na zemljo prvo puško, 189) nizajo v nasprotju s kbd. izvirno preprostostjo fantastične zgodbe drugo na drugo prav v arabskem slogu „Tisoč in ene noči“. Junak priljubljenih šips, prebrisanec Hože spominja na tudi v Bosni znanega turškega hodžo Nasr-Ed-Dina iz XVIII. stol. Pravljica o hudobni mačehi (120) je nedvomno ruskega izvora. Veliko podrobnosti nas spominja na besedilo v zbirki Afanasjeva. Medved podari pridni pastorki trojko konj t. j. rusko, v kbd. predgorju nerabno vprego. A kabardinska izvirna miselnost po svoje oblikuje tudi mednarodno modrost. Psatlež (kratke vraže, uganke, pregovori in sl.) vsebuje med dr. naslednje reke: „Če ne boš našel od mene boljšega, se boš povrnil.“ (Prim. rusko pesem: Če boš našla od mene boljšega, name boš pozabila. Če pa boš našla slabšega, se me boš spominjala). — „S čigar vozom potuješ, njega pesem prepevaš“. (Sloy.: Pleše kakor drugi piska). — „Še v jajcu dlako išče“, se govori o nezaupljivem človeku. — „Njegove besede so kakor led“, (t. j.

se lahko talijo) se reče o nezanesljivi oblubi. — „Kogar kača piči, se še zanke boji“, (z zanko lovijo konje, ki toliko pomenijo v Kabardi). — „Če ne more maček priti do mesa, pravi, da smrdi“ (kakor se pri nas pravi o lisici in grozdju). — „Tudi od drobne trske mleko zavre“ (Slov.: Zrno do zrna pogača) itd. (527),

Razdelitev vsega v knjigi zbrana nega gradiva v pet zaporednih obdobjih od bajeslovne nartske in do sedanje sovjetske dobe je neizbežno samo približna. Pregovor: „Kjer ni mačke, se miška veseli“ (573) je na prim. zabeležen v zadnjem, V. poglavju (Posleoktjabrskij folklor t. j. porevolucijski), a bi se lahko postavil v starejše čase. Prim. češko: „Když kocour doma není, mají myši posvícení. „Ker ni mogoče v okviru tega poročila iznesti vseh pomislekov, omenim samo kot najusodnejšo napako pod sedanjimi razmerami neizogibno tendenčnost. Kakor v drugih sličnih sovjetskih izdajah, opazamo tudi v kbd. zbirki silnice, ki so daleč od nepristranskega raziskovanja Urednik dosledno razlikuje v svojem gradivu dva sloga kot izraz dveh nasprotnih miselnosti. Fevdalno plemstvo (kbd. uork) je gojilo visoko stilizirano in okrašeno prozo. Nasprotno teži kmetska stilistika za točno in preprosto iskreno čustvenostjo. Gosposka se tudi ni mogla navduševati za zbadljive ljudske zgodbe, ki so osmešile hodže ali graščake. S tega stališča odklanja urednik (M. Ė. Talpa) dosedanje nazore o pretežno plemiškem značaju kbd. in sploh adygskega epa. Vendar mora priznati, da „mu oteža vprašanje“ nedvomen trajen vpliv uorkskega izročila na kmetsko ljud-

stvo, ki je „neopazno osvojilo odmeve uorkske miselnosti, morale in umetnostnih oblik“ (XIII.). Kakor povsod je morala biti omejena vzajemnost tem tesnejša, čim manj so v nekd. srednjeveški ali celo bajeslovni dobi prihajale do izraza stanovske ideološke razlike. Vsled tega hoče urednik pač pogrješno uveljaviti tudi za davno preteklost sedanje obvezne nazore o razredni borbi in označuje pod muslimanskimi vplivi oblikovano nacionalno izročilo (adyge-habze) kot „ljudstvu vsiljeno fevdalno etiko“ (639). Nart Sosruko, sončen junak, krilat ugrabitelj ognja, je naposled živ pokopan pod zemljo, kjer pričakuje vstajenja. Ko se povrne, „bo zatrl vsako blagostanje na svetu.“ Ta odmev nekd. kulta smatra urednik za poznejšo ponareditev vladajočih razredov. Hoteli so junaku vzeti nevarno prometejsko ost, ki je preveč vplivala na ljudsko zavest. Zato so borivca z bogom spremenili v pošastnega opustošitelja in mu naredili socialno brezpomemben mitičen značaj“ (8 in 78). Seveda moramo odločno zavrniti slično enostavno tolmačenje nekdanje eshatologije. Še navaden zaključek kbd. pravljic, mednarodno znano „potem so živel v izobilju“, se tolmači kot „vpliv optimističnega svetovnega nazora premožnejših socialnih vmesnih plasti“ (329).

V uvodu čitamo, da je pometla revolucija z dosedanjim izkoriščanjem in uveljavila izvorno tvornost kabardinskega naroda (arab. kara-halk t. j. črno ljudstvo). Vendar pripoveduje urednik (581), kako je leta 1924. obiskal na deželi hišo nekih Kardanovih, ki še vedno hranijo utiračo Narta Sosruka, svojega pokrovitelja. Ker

se ne sme dotakniti svetinje nihče razen najstarejše snahe v družini, njene dedne varuhinje, je moral gost čakati na 65 letno starko. „Seveda ni ostalo zdaj niti sence od tega nekd. kulta“, pripominja zraven. — Nove gybze iz let meščanske vojske „še vedno kažejo vplive nekd. mistike, posnemajo stare pesmi in razodevajo predsodke kot na prim. krvno osveto namesto miselnosti razredne borbe“ (537). — Kabardinsko dekle, ki že osmo leto čaka na rdečega vojaka (tudi med meščansko vojno) „se še nahaja pod pritiskom verskih predsodkov“: moli Alaha. Drugo dekle, ki tudi hrepeni „po rujavih očeh dragega“, je še vedno „žrtev adata“ (ustnega običajnega prava z neomejeno oblastjo staršev): „Če bo moj oče zvedel, — da se shajava midva, — trda mi bo predla.“ (568 in 622). Vpričo vsega tega ne moremo smatrati za pristno narodno blago onih slavospevov na sedanje razmere in oblastnike, ki jih v zadnjem, V. oddelku navaja zbirka v dokaz sijajne zmage sovjetske miselnosti. A kakor rečeno, je to pod sedanjimi razmerami neizbežen pojav. S tem pridržkom lahko pozdravimo zbirko, ki nas seznanja z zanimivim ljudskim pesništvo. Saj je bila doslej Kabarda dokaj manj znana kakor na prim. Gruzija, ki je zdaj iz umljivih vzrokov deležna posebne pozornosti moskovskih založb. Uvod, opombe z navedenimi inčicama objavljenih snovi, siovar kbd. imen in izrazov (prispeval M. E. Talpa) bodo koristili čitateljem in znanstvenikom. Umetnica T. Anisimova je prispevala osnutek za plave posrebrene platnice in slike, ki predstavljajo veličastne

kavkaške snežnike. Preko njih leti sovjetski enokrovnik (1) ali koraka rdeča vojska (568). Kavkaške srne (13), slikoviti jezdec (400), nekđ. junaki v železnih srajcah (32) ali celo priklenjeni Prometej so znane snovi. Dokaj teže se je bilo poglobiti v veličastno nartsko dav-

nino. Prim. sliko „Sosrukovo rojstvo“, na kateri s kleščami prime Tlepš („Gospod ljudi“, kbd. Vulkan) razbeljenega jeklenega novorojenčka (16).

Ljubljana, 8. II. 1939.

Dr. N. Preobraženski.

TEŽAVE NAŠEGA ETNOGRAFSKEGA MUZEJA

ene najvažnejših kulturnih ustanov našega malega naroda

(„Slovenski Narod“ od 23. II. 1939., Let. LXXII., štv. 44.)

Kdor misli, da je namen muzejev samo hraniti in zbirati starožitnosti, pač ne more presoditi, kako velikega pomena so etnografski muzeji za vsak narod in še posebej za male narode, ki morajo posvečati toliko naporov, že za samo dokazovanje, da imajo pravico do obstoja. Etnografski muzej je ena najpotrebnejših kulturnih ustanov našega naroda. Tega ni težko dokazati, saj narodopisne zbirke in sadovi znanstvenega dela narodopisne stroke nudijo osnovo za delo in razvoj umetnikom, slikarjem, muzikom in kulturnim delavcem. Etnografski muzej z vsemi svojimi pridobitvami je temelj za razvoj narodne kulture, zakoreninjene v domačih tleh. Toda etnografski muzej ima svoj poseben pomen že zaradi tega, ker zbira dokaze, ki jih, kakor pravi pesem, hrani narod, ker zbira legitimacije naroda ter njegovega življenja; lahko bi rekli, da ima etnografski muzej propagandni pomen, a besedo propagando je treba v tem primeru razumeti v njenem plemenitem pomenu. Kdo potrebuje več propagande in uveljavljanja v svetu kakor naš mali narod? Svet mora vsaj zvedeti, da živimo, če hočemo, da se bo zanimal za našo usodo in da nam bo priznal tudi pravico do življenja.

Za naš etnografski muzej se je naša javnost doslej mnogo premalo zanimala. Marsikom bi lahko očitali brez-

briznost ali celo krivičnost do pomembne kulturne ustanove. Toda zdaj ni čas za iskanje krivcev; potrebnejše je, da iščemo može, ki bi se lahko zavzeli s svojimi vplivom in neposredno pomočjo za izpopolnitev ter razvoj etnografskega muzeja v Ljubljani.

V vseučiliškem mestu je etnografski muzej neobhodno potreben saj je prav za prav del univerze, kakor n. pr. vseučiliška knjižnica. Zato pa moramo ob tej priliki tudi obžalovati, da je še vedno, po 20 letih obstoja naše univerze, nezasedena stolica za etnologijo na univerzi, čeprav po zakonu obstoja. V drugih vseučiliških mestih v državi predavajo etnologijo redni profesorji. V Beogradu se tej stroki posvečata celo dva profesorja z docentom. Če se ozremo k drugim narodom, nas mora ta pomanjkljivost še tem bolj boleti. Tako imajo n. pr. Finci, eden najmanjših narodov v Evropi, 5 profesorjev za etnologijo. Na nemških univerzah v Nemčiji pa predava etnologijo okrog 70 moči.

Naš etnografski muzej se je razvil leta 1923 iz etnografskega instituta, ki je bil ustanovljen po prizadevanju bivšega ministra dr. Županiča l. 1921. Dr. Županič si je prizadeval, da bi se osamosvojili še drugi muzejski oddelki v samostojne zavode, n. pr. arhiv in prirodoslovni oddelek, ker je to potrebno zaradi smotrenejšega in uspešnejšega